

ZORA

ČASOPIS ZABAVI i PODUKU.

Pregled. Shakespeare-ovega Hamleta I. 5. — Bolna ljubezen. — Lesena križa. — Juri baron Vega. — O Shakespeare-ovem Hamletu. — Anekdota. — Naznanilo.

Hamlet, kraljevič Danski.

Žaloigra v petih dejanjih.

Zložil Viliam Shakespeare, iz angleškega poslovenil Dragotin Šauperl.

Prvo dejanje.

Peti prizor.

Odstranjeni kraj na obronku (nasipu).

Duh in *Hamlet* nastopita.

Haml. Kam vodiš me? Dalje ne grem; govori!

Duh. Poslušaj!

Haml. Hočem.

Duh. Že se ura bliža,

Da se v žvepleni grozoviti plamen

• Vrniti moram.

Haml. Oh ti ubogi duh!

Duh. Ne pomiluj me, no poslušaj resno,
Kar ti povedal bom.

Haml. Govori! čujem.

Duh. In bodi maščevalec, kadar boš me slišal.

Haml. Kaj meniš?

Duh. Očeta tvojega sem duh!

Obsojen nekaj časa, da po noči
Okoli tavam, a po dnevi tam
V gorečem plamenu zaprt vzdihujem,

Dokler ne bodo grehi vsi, ki sem
 Zakrivil je, očiščeni. Če ne
 Bi bilo prepovedano, razkriti
 Skrivnosti moje ječe, rad bi ti
 Povést povedal, ktere vsak izraz
 Bi v dušo te zadel, krv ti zajezil,
 Očesi ti kot zvezdi 'z krogov vzdignil,
 Bi kodre gosto zložene ti zmešal,
 Da bi se kvišku ti vsak las nasršil,
 Kakor ščetine na togotnem ježi.
 Toda popisa večnosti ne more
 Uhó iz mésa in krvi prebiti.
 Čuj, čuj, o čuj! Če ljubil si kedaj
 Očeta svojega predragega, —

Haml. O Bog! —

Duh. Maščuj njegovo grozno, nenaravno
 Moritev!

Haml. Kaj, moritev?

Duh. Da, moritev

Pregrozno: vsak umor je grozen;
 Pa ta je strašno grozen, nenaraven!

Haml. Povej brž, da s perotni hitrimi
 Kakór molitev sama, ali kákor
 Zaljubljenega misel tečem te
 Osvétit.

Duh. Zdiš se mi poslušen, voljen;
 Res bi lenejši bil ko zel debela,
 Ki tiha na Letejskem bregu gnije,
 Ko bi se tu ne zdramil. Čuj, Hamlet!
 Raznesel se je glas, da strupni gad
 Me piknil je na vrtu spečega;
 In s tem zlagánim vzrokom moje smrti
 Prevárili so Dánijo sramotno;
 No vedi, blagi moj mladen'č, da gad,
 Ki piknil tvojega očeta je,
 Sedaj njegovo krono nosi.

Haml. O predčuteče srce moje! stric moj?!

Duh. Da! ta prešestna, krvosmesna zver!
 Poln uma bistrega, pa izdajavec —
 (Prokleti uma dari, kateri mogo
 Zavesti v tako zlobo!) ta-le je

Premamil voljo moje na okó
 Le čiste soproge v ostuden greh.
 O Hamlet, kakošen odpad je ta bil!
 Od mene, kterega ljubezen bila
 Je take vrednosti, da je s prisego
 Pred ženitvijo dano v tesni zvezi
 Ostala trdna — in odpad od mene
 Do tega hudodelca, kterega
 Prirojeni darovi so le revni
 V primeru k mojim! —
 Pa ravno tak, kakór da bi čednóst
 Ostala neskažena, če bi tudi
 Njo strast v nebeškem liku božala:
 Tako bi slast, i z dobrim angelom
 Omožena, nebeške postelje
 Nasitila se ter želela grde
 Gnusobe! —
 No tiho! Sapo juterno že vošem,
 Zato le kratko! Ko na vrtu spavam,
 Popoldne po navadi stari svoji,
 Zaleze stric tvoj mojo varno uro,
 Nesé sok strupnega zobnjaka v steklu,
 In vlije mi v ušes tuljavo to
 Gnojilno kuho, ktere moč takó je
 Človeški krvi zoperna, da naglo
 Ko živo srebro po telesnih strugah
 In žilah teče, ter kapljam kiselim
 Enaka v mleku, z brzo močjo usiri
 Tekočo zdravo krv. Takó i meni:
 Oprh in gobe so obdale urno
 Ko Lazara z ostudno grdo skorjo
 Teló mi gládko. —
 Tako je roka bratova mi v spanji
 Življenje, krono in kraljico vzela,
 Me sredi mojih grehov pokosila;
 Brez kesa, obhajila, svet'ga olja,
 Z nesklenenim računom slan sem v sodbó,
 Obtežen z vsemi svojimi pogreški!
 O grozno, grozovito, o pregrozno!
 Ne trpi tega, če nagon naravni
 Še v tebi klije; ne trpi, da bi Danska

Haml.

Duh.

Kraljeva póstelja ležišče bila
 Nečistosti in krvosmesnosti!
 No kakor god boš maščeval to d'janje,
 Ne skruni srca si; le materi
 Ne stori nič! prepusti jo nebesom
 In trnom, kateri v prsih bivajo;
 Bodeči bodo! Z bogom! ker kresnica
 Že kaže, da se jutro približuje,
 In njeni slabi ogenj že bleđi.
 O z Bogom, z Bogom, Hamlet: pomni me!
 (*Duh odide.*)

Bolna ljubezen.

Noveleta v pismih.

Sp. Tavčar.

V maji. — — —

Ali je ta svet čuden, dragi prijatelj! kaj pravim čuden — hudoben, prav zelo hudoben! Z najsladkejšim smehljajem vliva nam strup v srce, z rožami podaja nam gade skrite v njih in ko dela ponižne poklone, išče z ostrim očesom, kje da bi bila naša najnevarnejša stran, da bi potisnil v njo bodalo — prav do ročaja.

Vse se je zarotilo, vse, vse! Danes sem bil na univerzi, poln radosti. Sedaj poslušam anatomijo — ker mi deje tako dobro, šteti žilo za žilico, steber za stebrom, na kateri se opira našega življenja moč. Kar me dobijo ti voljeje, ti moji tovarši v roke! Stikajo glave, se milosrčno smejijo i nekako tako svarilno zevajo po mojem obrazu — o — oj! —

„Ti, Radoslav, govoril je eden, ali se ne čutiš slabotnega? Tako si bleđ!“ —

„Tako rumeno bleđ, tako čudno modrobleđen!“ šlo je desetero glasov; kakor gosi, če vržeš med-nje pest turščice. In ti ljudje, kakcve modrosti, hočejo vse vedeti! Grom! pobegnili sem proč. To so hinavci, to je vse le šala, da me dražijo. Prav klaverno sem torej stopal proti domu.

„Gospod Radoslav! vi ste bolni!“ Povzdignil sem obraz. Bil je profesor B., s katerim sem znan.

„Preveč delate! preveč! zdravo in zdravo!“ Odšel je muzaje, jaz pa sem skoraj škripal s zobmi (saj veš, kako da sem trdne postave!). Ali še ni bilo vse. Pridem domu v svoje četrto nadstropje, komaj odprem vrata, že mi je na tilniku stara brezobna gospodinja.

„Za božjo voljo, gospod Radoslav! ali ste vže govorili s kakovim doktorjem?“

Prijatelj! tu vskipela mi je kri, po slovensko sem se rotil i klel. Dobra starka je pobegnila, če tudi ni umela groma, kateri je bobnel iz mojih ust.

Bogu se usmili!

In res je. Stanovanje prihaja mi skoraj previsoko: malo se vsopem, kadar pridem do vrhne stopnice. In včasih čutim, kako da mi gre od srca čez prsa prav tenka bolečina. Ali kaj, pomisli si pa tudi, osem stopnic! Kdo jim da pravico, me zavoljo tega vedno dregati i bosti? Toliko se ve povedati o bolezni, o smrti, če sem le jaz pričujoč. Ti hudobneži!

Dragi prijatelj! povedati ti moram, da bi grozno nerad umrl v tem daljnem pustem mestu, kjer me nihče ne pozna, malokdo ve, da živim. Kdo bi se spomnil mene, kdo bi mi jokal solzo na gomilo? —

Kako drugače je vse pri vas doma! Pač še nisi pozabil, kje da sva se pogodila, odpočiti enkrat od težavnega življenja? — Ondi v kotu med kapelico i pa razdrtim zidom, kjer raste grm divjih rož, kateri se vsako spomlad obeli s cvetjem. (Poglej, če ni morda slabi leseni križ na maternem grobu uže segnil? Zima je bila i pod snegom les trohni. Postavi novega.) Tam bi bilo skoraj prijetno ležati v sredi domače svoje vasi, pod zelenim holmom, kjer mi stoji očetova hiša (ali so ji vže napravili novo streho, kakor si mi pisal, da jo hočejo?) pod modrim nebom, kamor zahajajo v nedeljo popoldne pobožne vašanke. In obstajale bi pred mojo gomilo in dejale: Tu je pokopan K . . . , kateri se je na Dunaji za dohtarja učil. Bil je dober človek, čeravno ni hotel postati gospod. Hodil je še celo vsak praznik k maši! —

Res je prijatelj! Vsako nedeljo, ko je še mati živela, nisem mogel drugače, moral sem vzeti sabo debeli hišni paternošter, ter moliti po teh črnih jagodah očenaš za očenašom. Ali kaj se če, ona je umrla, ter šla za očetom. Jaz pa sem sedaj tu reven „academicus“, ter si služim v potu svojega obraza suhega kruha.

Kako živite doma? koliko ste žita posejali v spomladi? Ali so pri nas zdravi? brat se je menda oženil, in sestra je menda tudi stopila v zakon. Le mene se nihče ne zave! Naj bode!

Ali vendar ne bi rad umrl. Tu je spomlad. Zunaj sije solnce in na sosedovem dimniku, meni ravno nasproti, čvrčite dve lastovki, ter zidate pridno novo gnezdice. Bog naj blagoslovi male živalice s plodnostjo i srečo!

Radoslav.

Naj ti ob enem povem, da dobil sem nekaj ur pri kupci Z. Na borzi ima menda mnogo veljave. Kaj mu pomaga, več ima skrbi, nego jaz.

V juniji. — — —

Pač te vidim, dobra duša, kako da se ti nabira v gube visoko čelo i kako da se z usmiljenjem smehljaš na mene nespametnega fantasta.

Ali ne pomaga ti zdihovanje, zastoj se srdiš. Pa poslušaj, kako je bilo.

Lep večer je bil, ni sapica nij vela, in ko sem se ozrl čez okno visoko pod streho, migljalo mi je tisočero lučic v nižini nasproti. Nekakov tenak mrak vlegel se je bil nad poslopja, iz tovarniških dimnikov se je kadilo in stroji delali so v polnem delovanji nemir. Po ulicah pa se je gnetlo veselih sprehajalcev. Kdo bi strpel tu gori? Pobegnili sem iz sobice i kmalu sem bil sredi mesta, ter stopal v prijetnih sanjarijah po tlaku. Vsaj me pozuaš, da mi je tak sprehod najljubši na svetu, ko spusti človek z radostjo svoje misli iz vsakdanjih okovov.

Tako dospel sem v bogato ulico. V prekrasnih prodajalnicah se je bliščalo zlato, svila i drago kamenje. Razpostavljeno pa je bilo v okusni umetnosti nebrojno plamen, da se je videlo še vse lepši, kot pa je bilo: svet če le more, goljufa. Obstal sem pred prodajalcem podob. Zlati okviri, žareče barve, vse bilo je tu. Na strani, skoraj v temi visela je mala podobica, mlada ženska.

Ali kaka je bila ta glavica? Prijatelj! ali si zrl kedaj, ko je dan umiral za gorami, na lesketoče te vrhove. Nebo je bilo rumeno kot zlato, mali oblački so plavali sem ter tje in vže se je prikazal med njimi mesečni blede srp. Po zemlji pa sta korakala smrt in spanec, vse se je vlegalo k miru, k počitku. Ali si stal kedaj in zrl tako iz višine v planjavo? Bilo je tiho in tebi se je zdelo, kot da bi bilo človeštvo pomrlo, posedlo grobove in te samega pustilo tu na mrtvi zemlji. Kako burno vzrastla je tedaj v srci želja, čudna, sladka želja! Zaprl si oko, da bi ne videl nebeškega zlata, iz duše pa so ti kipeli ideali, se vtelesili: bele, gorke roke pokladale so se ti krog vrata, na prsih pa se ti je skrivala od zarje rudeča glavica, igral si se z njenimi dolgimi vlasi ter iskal globine njenih modrih oces. Ko pa si zopet povzdignil trepalnico — bila je črna, tiha noč. Ali v duši ostane spomin in tak spomin vzbudil se mi je, ko sem stal tu pred malo podobo. Pogreznil sem se v to dvoje kristalnih oces, ta rudeča ustica in rožnata lica. Naenkrat oživel se je divni obrazek, obrvi in trepalnice so se gibale, solzno oko je zrlo vabilno in pod belim hermelinom dvigala so se prsa — pa bila je le podoba, le na belem papirji!

„Ema“ bilo je spodaj tiskano. Ema!

Kri mi je kipela k srcu, pozabil sem na vse; skoraj bi bil padel na kolena, da vstvaril je večni dub kaj tako milobnega. Bilo je obličje, pri katerem bi človek le molil, da ne bi prišla na nje slana grenkega življenja.

Ali bila je le podoba na belem papirji. Tu se bodeš jezil, ali pa

se smejal. Zaljubljen! v podobo zaljubljen?! Ne vem če živi, ne vem če je kje na svetu — ali le-ta obraz vlil se mi je v srce. Prijatelj smeji se, krohotaj, dobra duša! To je človek, to je človek!

Še nisem pri konci. Ostal sem celo uro. Prišel je sluga.

„Sedaj se bode zaprlo, gospod!“

Odskočil sem, zaprlo se je in z žalostjo sem odšel. Mea culpa! mea culpa!

Radoslav.

Danes zjutraj, ko sem se vzbudil, sem še tole pripisal. Po noči se mi je sanjalo, da sem ležal v grobu, nad sabo čul sem peti „miserere“ i na rakvo padati prstene kope. Prah si bil i v prah se bodeš povrnil!

To je dobro znamenje, če se o smrti sanja! Potem živimo še le prav dolgo, je-li? To je dobro!

* * *

V juliji. — — —

Kako da živim in kaj da dela Ema?

Ema? kedaj vže nisem bil ondi. Morda jo je kupec vže tudi prodal i če ne, kaj mi pomaga. Vsaj imam original, original, gotovo. Tu moralo bi slediti nekoliko strastnih, radostnih, kipečih vsklikov. Ali ne bode jih.

Okoval sem si srce, kot severni pol, v večni led i vendar sem se bal, da se ne staja.

Lep t:enutek je bil.

Stopal sem navzdol po širocih, mramornih stopnicah. Saj veš, kako je človek radosten, če pride večer. Delo je dokončano in dan si zopet sam sebi.

S takovimi občutki korakal sem navzdol: občudoval slike po stenah in steklene lustre, od katerih se je razširjevala mračna svitloba. V lopo pod mano pridrdral je voz, zašumela je svila i dve dami prišle ste mi nasproti. Bojazljivost preletela mi je ude (vže od nekedaj ogibal sem se rad ženskih družb!) stisnil sem se k zidu, ter naredil nevkreten poklon:

„Poljubim vam roko, milostljiva gospa!“

Debela gospa se je vljudno smejala i šla mimo. Za njo pa je stopala — Ema. Kakor da bi jo bil vzel iz okvira: z malo glavico, dvema debelima kitama in pa te dve očesi, te dve očesi! —

Obstal sem začudjenja, držal pokrivalo v roki in zrl za njima. Čul sem še, kako da ji je pravila mati, da je to bratov učitelj. Pogledala je še enkrat nazaj, potem pa dejala francosko:

„Kako je čudno bled ta človek!“

Hči mojega milijonarja je, katera se je ravno sedaj povrnila iz francoskega samostana.

Povedati ti moram tudi, da ni Ema, ampak Avrelija.

Sedaj vse veš. Sedaj veš, da komur je sreče dar bila klofuta, da tak vpira se brez vspeha izvleči življenje iz penečih valov.

Nimam doma, kamor bi se povrnil s smrtjo v sreci; nimam človeka na daljni zemlji, kateri bi se menil mojih bolesti — i sedaj pridejo mi še milijoni navskriž — v ljubezni! Smejal bi se — pa se ne morem. Dobri časi so za-me prošli!

Bili so pač tedaj, ko letala sva brez prave zavesti krog naših hiš, ter se zvečer vsedala na klop pred našo vežo i čakala, da se je iz zelene pšenice na rebri oglasila prepelica, ter pričela: pet pedi! pet pedi!

Ali se kedaj spominjate mene?

Radoslav.

Lastovke na nasprotnem dimniku imajo veselje. Gnezdo je polno mladičev in stara se trudi v enomer, da jim prinašata piče.

* * *

V oktobru. — — —

Torej ostaneš zopet čez zimo doma, v naročji Slovenskega. Škoda! koliko naklepov sem si bil sozidal, koliko krasnih idej sem imel — sedaj, brez tebe se je vse raztopilo. A vendar ti ne štejem v zlo. Dobro vem, koliko prijetnejša da je očetova uborna koč, domače revno ognjišče, kot pa to pusto širokostno mesto.

Knjige, za katere me prosiš, ti kmalu pošljem. Jesen je tu, zima vže pred vratmi. Moje lastovke so odletele, ter prazno pustile gnezdice. Narava se vlega k spanju. Nikar pa misliti, da kakor je mati zemlja trudna, ter vidi žalostno odpadati svoj kras, da tudi jaz točim solze. Oj nikar! moje telo je v spomladi moči i zdravja.

Ljubezen do dela polastila se mi je duha, kateri kot sivi sokol dviga krepke svoje peruti.

Utopil sem se v nekedanjost, ter sledim po stezah preteklosti za dobrim i pravim. „Vse jezike sveta“ bi rad govoril, da bi mi tekel studenec večne olike. Gotovo bi se smejal, če bi me videl vestno i boječe slikati stare, arabske črke, ter prebirati kakih desetero slovnice.

Vse, vse, prav vse moram znati!

(Dalje prih.)

Lesena križa.

Novelica.

Spisal Anton Bezenšek.

Glej! tam, kjer križ lesen stoji,
Glej! tam, kjer lilija eveti,
Nevesta moja v grobu spi.

O počitnicah leta 18** obiskal sem svojega prijatelja v Dubrovniku. Mesto in njegove znamenitosti sem si deloma že bil ogledal, a želel sem

se tudi z morjen in njegovim obrežjem natančneje seznaniti. Zatorej sem zapustil prihodnjega jutra že na vse zgodaj postelj, da bi videl vso krasoto teh pokrajin pri vzhajajočem solncu. Po sreči je bil jako krasen dan. S priljubljeno mi palico v roki sem šetal ob obalih jadranskega morja; prijetno šumljanje vzdigajočih se valov donelo mi je od daleč na ušesa. Moja pot me je pripeljala pred leseno bajto, katero je obdajala precej visoka ograja, deloma iz gostega grmovja, deloma iz križem nametane suhljadi narejena.

Radovedno pokukam skozi grmičje, ravgrnivši nekoliko z rokama goste veje, da bi bolj natenko videl, kakošno podobo ima ta zapuščena bajta. Ko pa zagledam razprostrte mreže pod nastreškom, bil sem prepričan, da sem se početkoma motil, ko sem mislil, da v tej pustoti nihče ne stanuje. Stikam okrog ograje, da bi našel vhod, pa moj trud je bil zastonj; pravega vhoda ni bilo najti, le na večernej strani videl sem nekoliko nižo ograjo, in ker me je radovednost gnala spoznati v tej samoti bivajočega človeka, skočil sem na tem mestu čez.

Skozi majhno oknice — kajti vrata so bila zaprta — zagledal sem sivolasega moža, ki je sedel ves zamišljen v kotu pri peči in krpal raztrgane mreže. Dolgo me ni zapazil, tako je bil zamišljen; še le ko sem lahko na šipo potrkal, povzdignil je počasno svojo sivo glavo ter pogledal proti oknu. Položil je delo iz rok, prišel blizo okna ter ga odprl. Vprašal me je s hripavim glasom: „Mladeneč! česa pa želiš od starega Jovana Jadranič a?“

Jaz sem mu odgovoril, da je moja želja se nekaj časa po morji voziti; prosil bi ga torej, naj rači stopiti v svoj čoln — brž ko ne ga ima, ker je ribič — ter z menoj nekoliko na široko plan morja odrinoti.

Starček je pomolel glavo skoz okno, se ozrl proti nebu in rekel: „Mladeneč! tega danes ne morem storiti, akoravno bi ti iz srca rad tvojo željo izpolnil. Čez nekaj časa bode nastal močen vihar na morji in gorje nama, ako bi naju v čolnu zasačil. Življenja si nisva gotova. — Ravno tako prijazno jutro je bilo tistega pomladanskega dné, ko sem jaz kot mladi neizvedenec na morji s svojim neprimišljenim ravnanjem smrt tiste blage ženske osebe zakrivil, katere kosti zdaj tam le pod lesenim križem trohné.“

Pokazal je s prstom na leseni križ tik ograje in solze so se mu vlile po velem, nagubančenem licu.

Mene je ta prizor tako osupnil, da so me samega skoraj solze posilile, akoravno še nisem pravega uzroka vedel, zakaj je starček pri pogledu na z mahom obraščeni leseni križ, pod katerim neka blaga ženska oseba v hladnej zemlji spi, tako globoko ganjen.

Ko si je z rokavom solze obrisal, prijel sem ga za roko, in ga prosil, naj mi pove bolj natanko o onej ženski osebi in o omenjenem pomladanskem dnevu.

„Nerad sicer pravim o tej nesrečni dogodbi,“ pričel je starček: „ker mi vsak spomin na to le vteži srce in nikakor ne olajša; vendar ker vidim, da si še mlad fante in boš marsikaj na svetu še doživel, marsikatere sladke, pa tudi grenke ure dočakal, hočem ti povedati, da se boš še v svojej pozni starosti spominjal osode, ki je zadela Jovana Jadranoviča.“

Starec je prišel iz hiše, prinesel saboj dolg stol in mi je ponudil sedež. Vsedel se je poleg mene in nadaljeval:

„Rojen sem v Dubrovniku, pol ure hoda od tod. Moj oče bili so barantavec z morskimi ribami, in precej premožen mož. Bila sva dva brata, jaz sem bil tri leta starejši, kot Nikola. V srečnih mladostnih letih je bilo moje največe veselje, ako sem smel z rajnim očetom — Bog jim daj dobro! — po morji jadrati in jim pri ribjem lovu pomagati. Kedar so peljali ribe v Trst, ali kako drugo mesto, bil sem seveda tudi jaz koj pripravljen iti z njimi, kar so mi navadno tudi dovolili. Tako je prišlo, da sem se že v svojih mladih letih seznanil z mnogimi tujimi kraji. Ko sem dovolj močan, — v svojem devetnajstem ali dvajsetem letu, — pošiljali so me oče samega z ribami v razna mesta.

Tako sem došel nekega dne — 18. sušca je bilo, česar ne bom nikdar pozabil — z ribami v Trst. Osoda je hotela, da je bilo od tega dne celó moje naslednje življenje odvisno: kajti to je bil dan, ko sem se prvokrat zaljubil. Nisem še poprej vedel, kako moč ima ljubezen do človeka in kakošen vpliv na srce njegovo: ako bi mi to tudi kdo bil pravil, ne bil bi mu lahko verjel. — Lastno prepričanje izmodri človeka.

Podal sem se domu s telesom, a v duhu ostal sem v Trstu pri mojej izvoljeni Albini. Ves zamišljen prijadral sem na domače stališče. Oče so mi prišli prijazni nasproti, mi podali roko in videvši me tako pobitega, nagovorili so me prijazno z besedami: „Moj Jovane! kaj pa ti je, da si ves spremenjen?“ — „Oh nič!“ sem odgovoril, ali bolje rečeno izdahnil. A oče s tem kratkim odgovorom niso bili zadovoljni, nego silili so v mene, dokler jim nisem odkritosrečno povedal, kako in kaj. „Moj Jovane!“ rekli so mi, tri leta še potrpi, potem se ti bodo pa lahko tvoje želje izpolnile, — vse bo dobro.“ Tri leta, oh — tri dolga leta sem si mislil, ko bi vendar že bilo tretje blizo konca in bi stal na svojih nogah. — Pa pritekla so preje, ko bi se bil nadejal; oče so mi prepustili posestvo in jaz sem začel z radostjo na srečno ženitev misliti.

Napotil sem se torej vendar enkrat s tem radostnim namenom k svojej ljubi Albini, da bi ji veselo novico naznanil, da je čas najnega

težavnega pričakovanja vesele svatbe dotekel in da se bo kmalu približal dan, ko si bova pred oltarjem zvestobo do smrti obljubila. Naj gre torej še preje nekoliko moj dom in mojo lastino ogledat in mojega dobrega starega očeta pozdravit.

Bila je koj pri volji, in se podala v mojo ladjo. Kako mi je bilo tačas pri srci, ko sem jadral ž njo proti domačim pokrajinam, ne dá se z okornimi besedami dostojno dopovedati. Mislil sem si, da sem celi Trst oropal in se zdaj povračam z bogatim plenom na svoj dom. Vesel sem bil, da še nikdar ne tako v svojem življenji, in tudi moji spremljevalci, ki so neutrudno veslali, bili so dobre volje, vedè, da peljajo sedaj svojo prihodnjo blago gospodinjo.

Pa osoda! kako si vendar ti nemila, da skališ veselje in blagostanje celega življenja v enem nesrečnem trenutku in pahneš v brezno nesreče človeka, ki misli, da že stoji z eno nogo v raji sreče! — Oh ta človek, ki si mu ti osoda to naredila, sem jaz nesrečnež! — —

Oblaki so zakrili solnce, ki je preje tako prijazno na nas lahko se po široki morski planjavi zibljoče gledalo in se z nami vred radovalo; strašen piš je nastal in jel kupičiti valove kakor hribe visoke, da so treskali ob našo slabo ladjo in jo boteli potopiti. Plaha Albina, ki še nikdar v takej nevarnosti ni bila, začela je ihtiti, si zakrila obraz in padla v moje naročje. Jaz sem jo objel kot moj najdraži zaklad in jo na svojih prsih držal s trdnim sklepom je nikdar več ne spustiti, ko bi tudi ž njo vred utoniti moral. Piš je nastajal vedno hujši in drvil našo ladjo sem ter tje, kakor bi bila kako lahko pero, ki pade iz zelene lipe v mimo deroči potok. Še enkrat jo zažene in — — — tresk ob pečino, da se ladja na kose razleti! —

Jaz vjamem neko precej široko desko, se je krepko poprimem in plavam tako v levi roki Albino držeč, napenjaje vse svoje moči, da rešim naju pogube, proti obrežju, ki po sreči ni bilo ravno več daleč. Res dospem po neizmerno velikem trudu — ker sem znal precej dobro plavati in so se valovi nekoliko pomirili — čez dobro četrt ure na suho, pa joj meni — — Albina bila je — mrtva. Vdarila se je ob neki kamen brž ko ne med silnim mojim borenjem pri pečini, na kterej se je ladja razletela, kar se je dalo sklepati iz rane na levem senci.

Ostali tovarši so se razun ednega srečno rešili.

Kaj mi je bilo zdaj početi? Jaz živ, Albina moje vse, brez katere mi živeti ni, — pa mrtva. —

Pokopal sem jo tamo, kjer stoji leseni križ in tukaj v njeni bližini postavil sem si to-le bajto. Ločil sem se od sveta ter sklenil v tej samoti bivati, dokler mi ura ne doteče, ko bo de tudi mene položili na njeno stran; saj med pšvetnim hrupom in truščem veselja ne najdem, nego le

tukaj na grobu moje rajne Albine se še tačas potolažim, kedar vstanem od molitve, ki jo vsakega dne trikrat na gomili za zveličanje njene duše opravljam.“

Tako je pripovedal starec in večkrat so ga solze polivale; posebno pa je govoril o onem strašnem prizoru tako ginljivo ter milo, in izdihi iz njegovih prs so bili tako bolestni, da bi se ga bil kamen usmilil. Ko je končal, izdihnil je spet globoko iz srca in pogledal z rosnim očesom proti nebu.

Zdaj se zasliši sem iz daljave od mesta milo doneči glas zvona, starček se odkrije, vstane iz stola in mi reče: „Prijetelj! ravno zdaj je tista ura, ko hodim na gomilo rajne Albine molit. Z Bogom!“

Podal mi je svojo velo roko, jaz pa se mu zahvalil za pripovedovanje ter odišel globoko zamišljen in pomilujè na tihem nesrečnega človeka.

* * *

Tri leta pozneje prišel sem zopet v Dubrovnik, in prva moja bila je obiskat starega Jovana Jadraničiča. — A zavzel sem se zelo, ko sem zagledal, da je bajta popolnoma razdrta in le kupček lesa in kamenja priča, kje je nekaj stala. Ozrl sem se tje za ograjo in videl, da stojita vstric dva lesena križa. Zdahnil sem na tihem: Večni vama mir!

Juri baron Vega.

Spisal D. T.

Ta slavni naš rojak se je narodil leta 1754 v vesi Zagorici blizo Moravč. Bil je sin malo premožnih starišev, in se je šolal z tujo pomočjo v Ljubljani, kjer je brž lepe svoje talente razvil. Po dovršenih filozofičnih študijah dobil je službo c. k. navigacijskega inženirja, vendar prestopi v kratkem k artileriji, kjer je svoje velike matematične znanosti popolnoma izvršil. Leta 1783 se oglasi kòt pisatelj, in je svojo knjigo: „Mathematische Vorlesungen“, v kateri je nauk o analizi izvrstno razvil, pozornost vseh učenjakov v tej znanosti vzbudil. Leta 1784 postal je podporočnikom in učiteljem matematike v drugi poljni artelerijski regimenti. Udeleževal se je slavno turških in prvih francoskih bojev, zaslužil Marije-Terezinred, in povzdignjen bil v čast podpolkovnika. Ko se je ustanovil bombadirski corps dobil je v njem službo učitelja matematike, katero je več let z velikim uspehom opravljal. V priznanje njegovih izvrstnih znanostij in zazluženj v matematičnih vedah so ga učena društva v Pragi, Berlinu, Erfurtu in Göttingu med svoje ude sprijela, tudi deželni stanovi štajerski so mu podelili pravico deželjanstva. 26. septembra 1802 našel je nesrečno smrt v

Donavi. Po poznejših preiskavah ga je neki mlinar umoril in v reko vrigel. Jegovi izvrstni spisi so ti le:

1. Vorlesungen über Mathematik, 4. zvezki. Wien 1782 — 1790.
2. Logarithmisch-trigonometrische Tafeln und Formeln, 2. zvezka. Wien 1783. Leipzig 1797. Tretje izdanje 1814, četrto 1840.
3. Logarithmisch-trigonometrisches Handbuch, Leipzig 1794. 30. izdanje ravno tam od Hülse-ta 1848.
4. Thesaurus logarithmorum completus. Leipzig 1794.
5. Anleitung zur Zeitkunde. Wien 1801.
6. Natürliches Mass-, Münz- und Gewichtssystem, Wien 1803.

Tudi jegovi rojaki so se njega, čeravno pozno — spomnili in postavili mu spominek v rojstni vasi. Naj služi za vzgled marljivosti in pridnosti slovenske mladježi.

O Shakespeare-ovem Hamlet-u.

J. Pajk.

I.

Lepa mi je pripadla zadača, poslaviti z ene strani velikanski plod Shakespeare-ove Muze, z druge pa priobčiti prijateljem slovenskih Vil vsaj ulomkov iz prevoda gore imenovane tragedije, prevoda poteklega iz peresa rajnega izvrstnega rodoljuba Dragotina Šauperla.

Najpreje naj o prevoditelji Šauperlu in jegovem prevodu „Hamleta“ nekaj sam, nekaj z jegovimi besedami povém.

Drag. Šauperl, bivši duhovnik labodske biskupine, bil je nekdanj moj šolski tovarišč v Mariboru, in to, ako se prav spominam, kroz četvero let više gimnazije. Šauperl je bil kot dijak vrlo duhovit in jako ljubljen tovarišč. Uže ondaj baval se je mnogo s čitanjem lepih literatur raznih narodov. Šauperl je iz doma znal po slovenski govoriti; učil pa se je v gimnaziji le v postranskih urah slovenščine, ne z dragimi čisto slovenskimi dijaki. Iz tega učenja ima se mnogo tega v jegovem prevodu tolmačiti.

Odkod in kedaj se je Šauperl, sicer rodom Slovenec, one velike in goreče ljubezni k slovenščini navzel, kakovo vsi jegovi spisi tako jasno in glasno razodevajo, tega ne vem za gotovo povedati, najbrž pak, menim, v bogoslovji. Da je Šauperlov duh v blagem in za vse krasno vnetem društvu mladih prijateljev vzgojil in okrepil se, to nam pričajo najbolj jegovi lastni spisi, kterih enega tu priobčimo, namreč „Predgovor“ k Sh. Hamletu. Ta predgovor, ki nam tudi ljubeznivo osebnost našega pisatelja krasno opisuje, glasi se ves:

„Ljubi Slovenci! Učil sem se že kot bogoslovec v Celovcu angležkega jezika, ker sem takrat z nekterimi drugimi izvrstnimi prijatelji vred

misel imel, zapustiti Evropo, ter se peljati v daljno severno Ameriko kot katoliški misijonar. Ker se pa zavoljo mnogoterih vzrokov ta misel ni dala izpolniti, sem ostal v ljubi Sloveniji, v dragi domovini. Vendar ker sem se enkrat že angleškega jezika začel učiti, ga tudi nisem hotel pozabiti, in zatoraj sem marljivo prebiral angleške knjige in časnike, in kupil sem si vsa dramatična dela izvrstnega angleškega pesnika Viliama Shakespearea-a, iz tega namena, da bi jih počasi iz angleškega v mili slovenski jezik prestavljal. Marsikater bo si mislil, da je to prevzetno početje bilo. Toda v zaupanji na Božjo pomoč, iz ljubezni do obogatjenja slovenskega slovstva, in osrčevan od nekterih imenitnih slovenskih domoljubov in učenjakov, katerim sem ta svoj namen razodel, sem začel prestavljati Shakespeare-a v slovenski jezik, in prvi sad svojega truda vam tukaj podajem slovensko prestavo: „Hamlet, kraljevič Danski“, žaloigra v petih djanjih. Delo, se ve da je pomanjkljivo; toda prizanašajte mi, vrli Slovenci, ter pomislite, da vsak začetek je težek, posebej prevod takega izvrstnega pesnika, kakor je Shakespeare. Če Bog da, bo drugo delo, katero sedaj poslovenjam: „Kralj Lear“ že boljše; in volja me je, počasi vse igre Shakespeare-ove posloveniti in Slovencem izročiti. — Podperajte tudi moje početje z marljivim naročevanjem!

Iz tega „predgovora“ je razvidno, da je Šauperl tudi Lear-a poslovenjal. Kam je Š. „Lear“ prešel, ne vem. Da bi ga slav. dramatično društvo v Ljubljani hranilo, kakor piše lanska „Zora“ na str. 47., po svedočbi g. P. Grasselli-ja nij istinito, ker ono častno društvo hrani le Š. „Hamleta“, „Lear-a“ pa ne. *) Iz konca „predgovora“ se tudi vidi, da je Š. namerjaval prevode Šekspir-ovih iger pôtem naročevanja izdavat, kar mu pa nemila Parka nij dopustila.

Hamletovemu prevodu, kterega je Šaup. izdelal v Laškem trgu leta 1865, prepisal pa l. 1866, pridét je Šekspirov kratek životopis in „uvod“ k igri. Mi tega životopisa tu ne priobčimo, ker je podobnega uže lanska „Zora“ prinesla iz veččega peresa g. D. T. (gl. Zoro l. 1873, št. 3); „uvod“ pa pozneje enkrat.

Kakov je Šauperlov „Hamlet“, presodijo čitatelji najbolje sami. Opomniti je, da je Šauperl prestavljal iz originala, a svobodno. Prevod Šauperlov je na začetku šče nekoliko težek in krhek, a z napredovanjem dela rastla je tudi urnost, lehkost in gibčnost versom, takó da se poznejši dosti lepše čitajo nego prejšnji. Sploh pa je beseda prevoda jako čista, in težave prevajanja se pri čitanji jedva čutijo. Sme se torej z dobro vestjo trditi: Šauperlovemu prevodu ne manjka mnogo do klasičnosti. Le naj se rači pomisliti, s kolikimi težkočami se je bilo prevodniku boriti! Tudi

*) S tem naj se blagovoljno popravi ona vest v l. „Zori“, ob enem pak stavimo prošnjo, naj se nam izvoli o posestvu Šauperl. „Leara“ sporočiti. Uredn.

v tem je Šauperlov prevod jako hvalevreden, ker nikjer ne najdeš pretiranja v kovanji in sestavljanji besed in versov; temveč v prevodu je vse prosto, prav tako, kakor je bil Šauperl sam: prost, ljubezniv človek, prava „anima candida“. Zato je ime Drag. Šauperla dostojno prištevanemu biti najzaslužnejšim slovenskim pisateljem. Toliko v spomin našega vrlega Šekspirovega prevoditelja. Sedaj pak obrnimo se k Šekspirovej tragediji samej, k „Hamletu“!

Prvi čin.

I am thy father's spirit. I. 5.

Očeta tvojega sem duh.

Glavno sodržanje prvega čina suče se o prikazni duha rajnega Hamleta. Ta duh se stražnikom kraljevskega dvora v Helsingöru na Danskem o polnočeh prikazuje. Vojaki to naznane više in oficirja Horatio in Marcellus prevzameta navlaš zató stražo, da se sama o duhu osvedočita. Duh rajnega kralja Hamleta se jima res v polnej vitežkej opravi prikaže. Horatio ga nagovori, a duh, mené uže govoriti, na petelinovo petje izgine. — Drugi prizor predstavlja veliko skupščino pri kralji Claudius-u, strijcu princa Hamleta in bratu prejšnjega kralja Hamleta. Kralj poroča dvorskemu svetu o svojej ženitvi z rajnega kralja soprogo Gertrudo, o poslanstvu k norveškemu kralju Norwegu, in dá Laertesu, dvornika Poloniusa sinu, dopust, da sme nazaj v Pariz povrtni se. Ko vsi drugi otidejo, kregata kralj in mati princa Hamleta, zakaj šče vedno za umrlim očetom tuguje, in ga pregovorita, da v Helsingöru ostane, a ne več v Vitenberg v nauke ne odpotuje. — Horatio in Marcellus, prijatelja in šolska tovarišča Hamletova, obiščeta princa ter mu poročita o prikazni duha rajnega kralja Hamleta, a ta ves osolpljen obeča, na stražo priti, da sam z duhom govori. — Med tem se poslovi Laertes od svoje sestre Ofelije, Hamletove ljubice, in od očeta Poloniusa, kateri svojo hčer zaradi ljubezni s Hamletom pokara. Četrty prizor nam kaže z nova stražo, na kterej stojé Hamlet, Horatio in Marcellus. Duh se o polnočnej uri prikaže in Hamletu pomigne, naj gre za njim. Horatio in Marcellus ne moreta Hamletu ubraniti, da ne bi šel za duhom na odstranjeni kraj dvorišča. Peti prizor — kterege Šaup. prevod ravno v tej številki priobčujemo — predstavlja razgovarjanje Hamleta z duhom. Duh mu odkrije, da kralj Hamlet nij umrl pičen od gada, kakor so govorico raztrosili, nego da ostrupljen od Claudiusa, brata, ki mu je strupenega soka neke rastline (Shakespeare jo imenuje „hebenon“) spečemu v uho vлил, od česar je kralj Hamlet brž potem umrl. — Ker jima predolgo izostaja, poiščeta Horatio in Marcellus Hamleta; duh izgine, kraljevič pa ju prisili k prisegi, da nikomur ne bodeta povedala, ka sta ga videla z duhom govoriti. S tem se konča prvi čin.

Anekdota.

A. B.

Bilo je za časa Napoleona I., ko pride neki mlad pesnik, po imenu V i e n e t, z neko žaloigro v petih dejanjih k ravnatelju „comédie française.“ „Ni slaba, ni slaba!“ reče mu ravnatelj, ko je rokopis prečital „a vaše delo bi bilo mnogo boljše, ako bi bilo nekoliko krajše osnovano. Napravite iz petih dejanj tri, in spravil bodem igro na oder.“ — „Nikdar!“ odgovori mladi mož. „Pet dejanj je za moje delo neobhodno potrebno, in raje hočem umreti, kakor za eno dejanje igro skrajšati!“ To reče in odide. Čez nekaj časa postane pesnik vojak in gre v boj. Pri Lipciji v velikem narodskem boju občuti naenkrat med bojnim hruščem in truščem na hrbitišču, da ga je nekaj krepko potreslo. Kako se začudi, ko na večer, odloživši svoj telečnjak, v katerem je imel svojo drago žaloigro shranjeno, zapazi. da je ta od krogle prevotljena! — „Glejte si no, ko bi bil ravnatelja poslušal, bil bi zdaj mrtev; kajti ravno pri četrtem dejanju se je krogla ustavila!“

Naznanilo.

Prvo številko „Zore“ novega leta razposlali smo vsem onim dosedanjim naročnikom, kateri niso do zdaj lista odpovedali. Kdor ne meni lista prejemati, naj blagovoli odločno in izrekoma opravištvu odpovedati; drugače se mu bode na jegove stroške šče dalje pošilal.

Stari naročniki, koji nam šče niso doplačali naročnine, lepo s o p r o š e n i, to čem jim je mogoče preje storiti. Po zaključku opravnega odbora „Nar. tisk.“ v Lubljani mora se pošilanje lista „Zore“ ustaviti, kedar kdo v t e k u e n e g a č e t r t l e t j a naročnine za čas naročbe ne plati.

Novo ceno „Zore“ smo uže naznanili: Zora redoma stoji za eno leto **pet**, izjemoma **tri** forinte. Izjeme so tiste, ko preje.

Redno vplačevanje naročnine je prvi pogoj k boljšemu napredku našega narodnega časopisstva.

Gledé sodelovanja pa se zopet obračamo k č. gg. slovenskim pisateljem. Samó vsestransko udeleževanje in podpiranje s sestavki more kakor časopise sploh, tako posebno lepoznavske časopise zanimive in dobre delati. Zató se zopet in s prisrčnimi prošnjami obračamo k vsem našim dosedanjim sodelavcem kakor tudi k drugim, koji nas šče niso do zdaj podpirali. Lepih in veselih obetov smo prejeli; naj jih kmalu tudi izpolnitev vresniči. Rokopisi za „Zoro“ pošilajo se g. prof. Janku Pajku, za „Vestnik“ pa g. Davorin Trstenjaku Ponigl Südbahn. Sezimo si vsi pisatelji v roke; sej je nam vsem eno geslo, pod kojim delamo:

Povzdignenje naše narodnosti.

Lastništvo „Zore“.

Izdajatelj i odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba „Narodne tiskarne“ v Mariboru.